

Nr 71.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1945 kl. 4 em.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i grunderna för lån från jordbrukets maskinlånefond m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition för budgetåret 1945/46 beräkna *dels* till Grundförbättringar: Bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor (IX H. T. p. 152), *dels ock* till Jordbrukets maskinlånefond ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor (kapitalbudgeten, bil. 7, p. 14).

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 19 januari 1945 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 38, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) medgiva, att ändringar vidtagas i bestämmelserna angående lån från jordbrukets maskinlånefond samt bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen angivna grunderna;

2) medgiva, att av det för budgetåret 1944/45 å riksstaten upptagna anslaget Bidrag till jordbrukstekniska föreningen: Särskilda undersökningar ett belopp av 6 000 kronor må disponeras för utarbetande av en handledning angående gemensam maskinanvändning;

3) till Jordbrukets maskinlånefond för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor;

4) medgiva, att Kungl. Maj:t må för år 1946 bevilja statsanslag intill 4 500 000 kronor för utlämnande av statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m.;

5) till Grundförbättringar: Bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. för budgetåret 1945/46 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) II: 452 av herrar *Karlsson* i Stuvsta och *Nordström* i Kramfors, vari föreslagits att riksdagen måtte uttala, att de i propositionen föreslagna

maskincentralerna för gemensam maskinanvändning inom jordbruket endast böra ägas av ekonomiska föreningar med jordbrukarna som delägare samt att statliga lån och bidrag endast böra utgå till sådana maskincentraler;

2) II: 453 av herr *Sandberg*, vari yrkats att riksdagen måtte besluta, att statsbidrag skall få utgå till hushållningssällskapen för bestridande av deras kostnader för ledningen av nyodlings- och stenröjningsverksamheten med maskinella hjälpmedel.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för motionerna, får utskottet hänvisa till dessa.

Genom beslut den 28 juni 1941 har Kungl. Maj:t anbefallt lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen att — med beaktande av vad i ärendet anförts av jordbruksutskottet i dess utlåtande nr 74 till 1941 års riksdag — gemensamt verkställa av riksdagen begärd utredning rörande en rationaliserad nyodlingsverksamhet med utnyttjande av maskinella hjälpmedel, i första hand för komplettering av ofullständiga jordbruk, ävensom att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag i ämnet, vartill utredningen kunde giva anledning. Sedermera ha genom beslut, den 24 april 1942 ämbetsverken tillika erhållit uppdrag att verkställa utredning rörande möjligheterna att med maskinella hjälpmedel underlätta och effektivisera arbetet med stenröjning.

Till fullgörande av förenämnda uppdrag har lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen den 5 maj 1944 avgivit utredning med förslag rörande nyodling och stenröjning med maskinella hjälpmedel. Över detta förslag ha yttranden avgivits av statskontoret, lantbruksakademien, lantbrukshögskolan, samtliga hushållningssällskaps förvaltningsutskott, hushållningssällskapens ombud, jordbrukstekniska föreningen, jordbrukskommittén, norrlandskommittén, Riksförbundet landsbygdens folk och Sveriges lantbruksförbund.

I två särskilda skrivelser den 31 augusti 1944 har lantbruksstyrelsen hemställt dels att till Jordbrukets maskinlånefond måtte för budgetåret 1945/46 anvisas ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor, dels ock att till Grundförbättringar: Bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. måtte för samma budgetår anvisas ett förslagsanslag av 3 000 000 kronor samt att bidragstilldelningen från detta anslag för år 1946 måtte bestämmas till 4 500 000 kronor.

1942 års jordbrukskommitté har den 3 oktober 1944 avgivit förslag rörande ändrade grunder för lån från jordbrukets maskinlånefond m. m. i syfte att främja jordbrukets mekanisering. Över detta förslag ha yttranden avgivits av i stort sett samma myndigheter och sammanslutningar, som yttrat sig över lantbruksstyrelsens och egnahemsstyrelsens förut omförmälda utredning, ävensom av dessa båda ämbetsverk.

Innan utskottet ingår på förslagen och däröver avgivna yttranden, torde få lämnas en redogörelse för de nu gällande bestämmelserna om lån från jordbrukets maskinlånefond samt om bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk, såvitt avser nyodling och stenröjning.

Gällande bestämmelser om lån från jordbrukets maskinlånefond samt om bidrag till nyodling och stenröjning.

Jordbrukets maskinlånefond inrättades genom beslut av 1938 års riksdag (prop. nr 217; r. skr. nr 275). Dess tillkomst motiverades framförallt av en önskan att i högre grad än tidigare varit fallet underlätta för det mindre jordbruket att bli delaktigt av den utveckling, som ägt rum på maskinteknikens område, och den därav möjliggjorda rationaliseringen av jordbruksdriften. Bestämmelserna om lån från denna fond återfinnas i kungörelsen den 17 juni 1938 (nr 401) med däri genom kungörelserna nr 521/1941, 270/1943 och 404/1944 gjorda ändringar.

Lån från fonden kan av hushållningssällskapen utlämnas såväl till enskild person som till sammanslutning för anskaffande av jordbruksmaskin eller tvättmaskin, som avses skola användas gemensamt av flera jordbrukare. För inköp av tvättmaskin må dock lån utlämnas även om andra personer än jordbrukare avses skola delta i maskinens användning under villkor att antalet anmälda deltagare i maskinanvändningen till minst 80 procent utgöres av jordbrukare (7 §).

Lån må beviljas av vederbörande hushållningssällskap under förutsättning, att den maskin, till vars förvärvande lånet är avsett att användas, av hushållningssällskapet befinnes lämplig för åsyftat ändamål, att köpeskillingen för maskinen prövas skälig, att den gemensamma maskinanvändningen kan antagas bereda en var av de jordbrukare, som äro medlemmar i den lånesökande sammanslutningen eller som eljest avses skola delta i maskinanvändningen, en nytta som kan antagas svara mot hans kostnader för densamma, att den gemensamma maskinanvändningen är ändamålsenligt organiserad och att trygghet finnes för en god skötsel av maskinen, att av den åkerareal, som innehaves av de jordbrukare, som avses skola delta i maskinanvändningen, minst 65 procent tillhöra brukningsdelar med högst 20 hektar åker, dock att lån må beviljas utan hinder av att nämnda förutsättning ej uppfylles, därest lantbruksstyrelsen för särskilt fall, på ansökning av hushållningssällskapet, efter prövning av omständigheterna därtill lämnar medgivande, samt att de jordbrukare, som svara för lånet, gjort sig kända för skötsamhet och ekonomisk förtänksamhet (9 § första stycket).

Då lån sökes av någon, som ämnar bedriva uthyrning av maskinen eller utföra maskinarbete åt andra med densamma (maskinhållare), fordras därjämte, att lånesökanden med hänsyn till sin ekonomiska ställning och förhållandena i övrigt prövas vara lämplig för bedrivande av den avsedda verksamheten samt att de avgifter, vilka han därvid ämnar betinga sig, icke befinnas oskäligen (9 § andra stycket).

Vid ansökan om lån från maskinhållare skall fogas förklaring av de personer, som avses skola delta i maskinanvändningen, att denna kan

antagas komma att bereda dem nytta ävensom uppgift för en var av dem om innehavd jordbruksfastighet och storleken av dess åkerareal (8 §).

Lån må icke beviljas till högre belopp än som motsvarar 80 procent av köpeskillingen för den maskin, till vars förvärvande lånet är avsett att användas (10 §). För lån skall ställas säkerhet, som av hushållningssällskapet prövas vara betryggande (11 §). Återbetalningstiden må bestämmas till minst fem och högst åtta år (2 och 13 §§). Återbetalningen sker, under iakttagande av den bestämda återbetalningstiden, med lika amorteringar vid utgången av vart och ett av de efter lånets lyftande närmast följande kalenderåren (4 och 13 §§). Ränta utgår enligt kungörelserna nr 936 och 937/1943 efter viss av Kungl. Maj:t för varje budgetår fastställd normalränta, utgörande lägst 4 procent.

Lantbruksstyrelsen må på framställning av hushållningssällskapet bevilja låntagare bidrag till låns återbetalning med belopp, motsvarande 20 procent av lånets ursprungliga belopp. Såsom förutsättning för dylikt bidrag gäller, att övrig del av låneskulden jämte upplupen ränta blivit ordentligt återbetald i överensstämmelse med fastställd återbetalningsplan samt att den gemensamma maskinanvändningen utövats på ett ändamålsenligt sätt (15 §).

Bidrag till nyodling och stenröjning kunna beviljas enligt kungörelsen den 30 juni 1939 (nr 466) angående statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. Bidragen, som lämnas genom förmedling av hushållningssällskapen, äro förbehållna jordbruk om högst 20 hektar åker, inberäknat den areal, som skall nyodlas eller förbättras med hjälp av statsbidrag. Såväl i fråga om nyodling som stenröjning utgår bidrag med högst 60 procent av den beräknade kostnaden, dock högst 400 kronor för hektar jord, som skall nyodlas, och högst 350 kronor för hektar jord, som skall stenröjas. Statsbidrag till nyodling eller stenröjning må icke på en gång tilldelas en och samma person med högre belopp än tillhopa 800 kronor.

Även *lån* kunna beviljas för *nyodlingsändamål*. Dessa lån, som förmedlas genom hushållningssällskapen, utlämnas dels från allmänna nyodlingsfonden och dels från norrländska nyodlingsfonden. Bestämmelser härom återfinnas i kungörelserna den 21 augusti 1925 (nr 396) respektive den 11 juni 1926 (nr 204) med däri genom kungörelserna nr 300/1930 och 637/1937 respektive nr 301/1930 och 638/1937 gjorda ändringar. Av villkoren för lån må nämnas, att lånen utgå med $\frac{3}{4}$ av beräknad odlingskostnad, dock högst 500 kronor per hektar jord, som är avsedd att nyodlas. Lån beviljas oavsett storleken av den fastighet, varå nyodlingen är avsedd att utföras. Lånen äro ränte- och amorteringsfria under två år och amorteras därefter med $\frac{1}{7}$ årligen av det ursprungliga lånebeloppet.

Jordbrukskommitténs förslag.

Jordbrukskommitténs förslag innebär i huvudsak följande.

Den i syfte att nedbringa jordbrukets maskinkostnader förekommande gemensamma maskinanskaffningen och maskin användningen bör i större utsträckning än hittills varit fallet omhändervas av s. k. maskincentraler, vilka utmärkas därav att maskinhållareverksamheten med hänsyn till antalet maskiner nått en betydande storleksordning. För att väcka intresse för bildandet av maskincentraler skall igångsättas en genom hushållningssällskapen och jordbrukstekniska föreningen bedriven upplysningsverksamhet, kompletterad med en tryckt handledning rörande organisationen och skötseln av maskincentraler. Handledningen bör utarbetas genom jordbrukstekniska föreningens försorg. Kostnaden därför — preliminärt beräknad till 6 000 kronor — skall bestridas av statsverket. Föreningen bör däremot bekosta tryckning och distribution av handledningen mot rätt att tillgodogöra sig inkomsterna av densamma. Bildandet av maskincentraler skall vidare främjas genom tillhandahållande av lån för maskinanskaffningen från jordbrukets maskinlånefond. Då en maskincentral om möjligt bör tillhandahålla maskiner och redskap för såväl de större som de mindre brukningsdelarna i trakten, böra sådana ändringar vidtagas i bestämmelserna angående lån från fonden, att lån få beviljas även om mindre än 65 procent av den åkerareal, som innehaves av deltagarna i den gemensamma maskin användningen, tillhöra brukningsdelar med högst 20 hektar åker. I stället bör en begränsning införas i fråga om rätten att erhålla bidrag till återbetalning av lån från fonden.

Lantbruksstyrelsens och egnahemsstyrelsens förslag.

Lantbruksstyrelsens och egnahemsstyrelsens förslag innebär i huvudsak följande.

Nyodlings- och stenröjningsverksamhet med maskinella hjälpmedel skall — främst till förstärkning av ofullständiga jordbruk — upptagas och bedrivs av lokala organ såsom hushållningssällskap och särskilt för ändamålet bildade större föreningar. Staten bör stödja denna verksamhet genom tillhandahållande av lånemedel från jordbrukets maskinlånefond intill hela kostnaden för inköp av erforderlig maskinutrustning i stället för såsom nu allenast intill 80 procent av köpeskillingen. I övrigt skola gälla samma villkor som eijest stipulerats för långivning från fonden. Den enskilde mindre jordbrukaren, som är i behov av ekonomiskt stöd för nyodling och stenröjning, bör liksom hittills lämnas hjälp genom bidrag enligt kungörelsen den 30 juni 1939 angående statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. Medelstilldelningen bör emellertid så anpassas att den motsvarar det ökade behov som kan uppkomma genom den utvidgade nyodlings- och stenröjningsverksamheten. För att underlätta den föreslagna verksamheten skola arbetena noggrant planläggas. Handläggningen av dessa ärenden bör i viss mån anpassas till de förhållanden, som kunna uppstå vid användningen av maskinella hjälpmedel för nyodlings- och stenröjningsverksamhet.

Departementschefen.

Departementschefen har i ärendet anfört och föreslagit följande:

»För närvarande framtråda från skilda håll strävanden att hastigare genomföra en rationalisering inom landets jordbruk i syfte att förbättra bland annat dess arbetsbetingelser. Givet är att på denna väg i flera hänseenden mycket står att vinna. Såsom ett viktigt led i rationaliseringssträvandena ingår att få till stånd dels förbättringar av de maskinella hjälpmedlen för jordbruket och dels utökad användning av dylika hjälpmedel. Jag vill erinra att 1942 års jordbrukskommitté, som för närvarande är sysselsatt med utredning av jordbrukets rationaliseringsfrågor, den 20 september 1944 framlagt betänkande med förslag till åtgärder i förstberörda hänseende (SOU 1944: 45) och att proposition, grundad på kommitténs betänkande, förelagts riksdagen (prop. nr 37). Kommitténs nu föreliggande förslag åsyftar att ernå en utökad användning av de maskinella hjälpmedlen för jordbruket genom utvidgad upplysningsverksamhet om maskinanvändningen och en förbättrad organisation av densamma. Denna fråga har redan tidigare varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Då det gäller användandet av maskinella hjälpmedel, uppstå särskilt för det mindre och medelstora jordbruket svårigheter att hålla kostnaderna för maskinerna på en nivå, som medför ekonomiska fördelar av mekaniseringen. För att i viss mån undanröja dessa svårigheter inrättades jordbrukets maskinlånepfond, varifrån lån utlämnas för anskaffande av jordbruksmaskiner, som skola användas gemensamt av flera jordbrukare, varjämte medel anvisades för lämnande av bidrag till lånens återbetalning.

För att den gemensamma maskinanvändningen skall med gott ekonomiskt resultat kunna bedrivas i större omfattning än hittills förekommit, måste den emellertid organiseras på ett fullgott sätt. Upprättandet av maskincentraler, som kunna tillhandahålla ett flertal maskiner av varierande typer, synes, åtminstone för mera koncentrerade jordbruksbygder, kunna medföra ett effektivt utnyttjande av de för ändamålet anskaffade maskinerna. Tillkomsten av dylika centraler torde därför böra stödjas av statsmakterna. Detta stöd synes såsom 1942 års jordbrukskommitté föreslagit lämpligen kunna givas genom ökade möjligheter att lämna lån från jordbrukets maskinlånepfond.

Även lantbruksstyrelsens och egnahemsstyrelsens nu föreliggande förslag avser att underlätta jordbrukets rationalisering. Förslaget tager härvid sikte på en utökad nyodlings- och stenröjningsverksamhet med maskinella hjälpmedel. En dylik verksamhet torde i första hand vara av behovet påkallad för att få till stånd förstärkning av ofullständiga jordbruk. I den mån de ofullständiga jordbruken anses böra bestå och ej genom sammanläggning med andra brukningsdelar kunna givas den för ett bärkraftigt jordbruk nödiga åkerarealen eller erhålla stödskog i erforderlig utsträckning, synes nyodling vara den mest framkomliga vägen, då det gäller att göra de ofullständiga jordbruken till mera lönsamma företagsenheter. Den av lantbrukssty-

relsen och egnahemsstyrelsen verkställda utredningen synes giva vid handen, att särskilt inom vissa områden i Norrland de geologiska och klimatiska förutsättningarna äro gynnsamma för nyodling. Även stenröjningsverksamhet torde vara ägnad att öka avkastningen och minska manuellt arbete vid de ofullständiga jordbruket och således göra dem till mera bärkraftiga företagsenheter. I vissa trakter synes intensifierad stenröjning vara en tvingande nödvändighet för att ökad användning av jordbruksmaskiner skall kunna ifrågakomma. Beträffande såväl nyodling som stenröjning gäller emellertid, att sådan verksamhet bör företagas endast om den befinnes vara jordbruksekonomiskt välmotiverad. Även med denna begränsning föreligga dock förutsättningar för en i avsevärd grad utvidgad och intensifierad nyodlings- och stenröjningsverksamhet.

Då det är fråga om en utvidgad nyodlings- och stenröjningsverksamhet synes en ökad maskinanvändning önskvärd. Intill de senaste åren har verksamhet av denna art bedrivits huvudsakligen utan användande av maskinella hjälpmedel. Den av lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen verkställda utredningen visar emellertid att förutsättningar numera föreligga att åtminstone i viss omfattning företaga nyodling och stenröjning med sådana hjälpmedel. Maskinanvändningen åsyftar här såväl att öka intensiteten i arbetet som att minska kostnaderna därför.

Med hänsyn till att kostnaderna för maskinanskaffningen äro avsevärda och i betraktande av att det merendels synes vara innehavare av mindre jordbruk, som komma att utföra nyodling och stenröjning med anlåtande av maskinella hjälpmedel vilka de var för sig ej kunna anskaffa, torde det vara erforderligt att statsmakterna lämna sitt stöd till maskinanskaffningen. Detta bistånd synes lämpligen kunna givas genom att lån från jordbrukets maskinlånefond utlämnas i större utsträckning än det enligt nu gällande bestämmelser varit möjligt för anskaffande av den för ifrågavarande ändamål erforderliga maskinutrustningen. Därjämte bör liksom hittills ekonomiskt stöd för nyodling och stenröjning lämnas de enskilda mindre jordbrukarna enligt bestämmelserna i kungörelsen den 30 juni 1939 angående statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m.

Efter att sålunda ha klarlagt min principiella ståndpunkt till förslagen torde jag få lämna en redogörelse för de åtgärder, som enligt min mening böra vidtagas för främjande av den av jordbrukskommittén och ämbetsverken åsyftade gemensamma maskinanvändningen.

För att väcka intresse för bildandet av maskincentraler synes i enlighet med jordbrukskommitténs förslag böra igångsättas en genom hushållnings-sällskapen och jordbrukstekniska föreningen bedriven upplysningsverksamhet, kompletterad med en tryckt handledning, vilken emellertid icke synes böra begränsas till att avse allenast organisationen och skötseln av maskincentraler utan torde böra omfatta gemensam maskinanvändning överhuvudtaget. Denna handledning bör såsom jordbrukskommittén föreslagit utarbetas genom jordbrukstekniska föreningens försorg. Ehuru det icke är nödvändigt att handledningen tillhandahålles kostnadsfritt, torde, för att möjliggöra

att avgiften för densamma hålles låg, ett belopp av 6 000 kronor av allmänna medel böra ställas till föreningens förfogande såsom bidrag till kostnaderna för handledningens utarbetande. Detta belopp synes kunna utgå ur det för budgetåret 1944/45 i riksstaten upptagna anslaget Bidrag till jordbruks- tekniska föreningen: Särskilda undersökningar. För användandet av anslaget till detta ändamål torde riksdagens medgivande böra inhämtas. Därest, såsom i annat sammanhang föreslagits, ifrågavarande del av jordbrukstekniska föreningens verksamhet skulle komma att övertagas av ett nybildat institut, torde bidraget i stället böra utgå till detta institut. Kostnaderna för handledningens tryckning och distribution synas böra bestridas av föreningen eller institutet mot rätt för föreningen eller institutet att tillgodogöra sig inkomsterna av handledningen.

Såsom jordbrukskommittén framhållit, blir det lättare för ägaren av en maskincentral att driva rörelsen ekonomiskt och därigenom möjligt för honom att tillämpa för jordbrukarna förmånliga taxor, om maskincentralen kan tillhandahålla maskiner och redskap ej blott för de mindre brukningsdelarna i trakten utan även för de större. Den nu gällande föreskriften, att lån från jordbrukets maskinlånefond regelmässigt får beviljas endast under förutsättning att av den åkerareal, som innehaves av de jordbrukare som avses skola delta i den gemensamma maskinanvändningen, minst 65 procent tillhöra brukningsdelar med högst 20 hektar åker, innebär därför en ej önskvärd begränsning av möjligheterna att bevilja lån till bildandet av maskincentraler. Lämpligare än att man i de fall, då denna förutsättning ej är uppfylld, skall söka dispens hos lantbruksstyrelsen, synes vara att nämnda begränsning med avseende å brukningsdelarnas storlek borttages. Det torde icke behöva befaras, att genom en dylik ändring skulle äventyras det främsta syftet med ifrågavarande låneverksamhet, nämligen att främja mekaniseringen av det mindre jordbruket. Erfarenheterna från de redan nu existerande maskincentralerna giva tvärtom vid handen, att bildandet av en maskincentral eller en utvidgning av en redan befintlig maskinhållareverksamhet blir tillgodo framförallt för de mindre jordbruken i trakten.

Att, såsom i ett yttrande föreslagits, inskränka lånemöjligheterna till allena ekonomiska föreningar synes icke lämpligt. Såsom jag vid framläggandet av förslaget om inrättande av en jordbrukets maskinlånefond framhöll, torde maskinhållaresystemet erbjuda vissa fördelar framför andra former av gemensam maskinanvändning. Maskinhållaren kan ju såsom ägare till maskinen bestämma om ordningen mellan olika jordbrukare vid maskinanvändningen och det ligger i hans eget intresse att sörja för ett rationellt utnyttjande av maskinens arbetskapacitet ävensom för en noggrann vård av densamma. Jag finner mig därför kunna biträda jordbrukskommitténs förslag, att lån må utlämnas till såväl ekonomisk förening som bolag eller enskild person.

Jämväl vissa andra av de i 9 § kungörelsen den 17 juni 1938 angivna förutsättningarna för beviljande av lån äro, såsom jordbrukskommittén framhållit, mindre väl avpassade för den verksamhet, som bör bedrivas av en

maskincentral. I enlighet med kommitténs förslag synes därför 9 § böra givas det innehåll, att lån må beviljas allenast under förutsättning att den eller de maskiner till vars förvärvande lånet är avsett att användas av vederbörande hushållningssällskap finnas lämpliga för åsyftat ändamål, att köpeskillingen prövas skälig samt att i övrigt sådana omständigheter föreligga, att den gemensamma maskinanvändningen kan antagas bliva till gagn för de personer, som avses skola delta i densamma.

Eftersom en maskincentralens verksamhet bör omfatta en hel trakt, oavsett om samtliga jordbrukare i trakten på förhand avgivit förklaring att maskinanvändningen kan antagas komma att bereda dem nytta eller ej, synes den nu gällande bestämmelsen, att vid maskinhållares ansökan om lån skall fogas dylik förklaring av de jordbrukare som avses skola delta i maskinanvändningen, böra ersättas med en föreskrift av innehåll att maskinhållare vid sin ansökan skall foga utredning för bedömande av nyttan av maskinanskaffningen.

I fråga om rätten att erhålla bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånefond gäller för närvarande, att envar som erhållit lån jämväl kan erhålla dylikt bidrag under förutsättning att övrig del av låneskulden jämte upplupen ränta blivit ordentligt återbetald i överensstämmelse med fastställd återbetalningsplan samt att den gemensamma maskinanvändningen utövats på ett ändamålsenligt sätt. Jordbrukskommittén har, i samband med sitt förslag att borttaga arealbegränsningen i fråga om möjligheten att erhålla lån, förordat, att bidrag regelmässigt skulle kunna beviljas endast därest av den åkerareal, som innehaves av de i den gemensamma maskinanvändningen deltagande personerna, minst 65 procent tillhöra brukningsdelar med högst 20 hektar åker. Såsom skäl för införandet av en dylik begränsning av rätten att erhålla bidrag har kommittén anfört, att behov av bidrag främst torde föreligga i sådana fall, där huvudsakligen mindre jordbrukare deltagit i den gemensamma maskinanvändningen. Givet är också, att bidrag till återbetalning av lån icke bör ifrågakomma, där de anskaffade maskinerna endast eller till huvudsaklig del använts vid större jordbruk. Vill man, såsom jag i överensstämmelse med jordbrukskommitténs förslag förordat, borttaga arealbegränsningen i fråga om rätten att erhålla lån, blir det därför nödvändigt att i stället införa en motsvarande begränsning i fråga om rätten att erhålla bidrag till låns återbetalning. Såsom i några yttranden över jordbrukskommitténs förslag framhållits, medför en begränsning i fråga om denna rätt givetvis, att låntagaren måste föra kontinuerliga anteckningar om å vilka brukningsdelar de för lånemedlen anskaffade maskinerna använts. Eljest skulle den bidragsbeviljande myndigheten icke kunna bliva i tillfälle att pröva om förutsättningarna för bidrags erhållande blivit uppfyllda. Redan nu torde det dock vara vanligt att maskinhållare och maskinsammanslutningar föra anteckningar om användningen av sina maskiner. Däremot kommer en begränsning i fråga om rätten att erhålla bidrag att medföra den olägenheten, att låntagaren icke redan i samband med lånets beviljande kan med absolut säkerhet beräkna, om bidrag kommer att beviljas honom eller icke. Därest man emel-

lertid sätter gränsen så högt som vid 20 hektar åker, torde begränsningen komma att erhålla betydelse allenast med avseende å de största slättbygderna. Med kännedom om storleken av brukningsdelarna i trakten måste man vid bildandet av en maskinsammanslutning för övrigt kunna med tämligen stor säkerhet beräkna, om jordbruk med över 20 hektar åker komma att utgöra mer än 35 procent av de i maskinanvändningen deltagande brukningsdelarna. Möjlighet bör dock finnas för den bidragsbeviljande myndigheten att i undantagsfall bevilja bidrag även där ifrågavarande förutsättning icke blivit uppfylld. På grund av vad sålunda anförts finner jag mig böra föreslå, att bidrag till återbetalning av lån må beviljas endast under villkor att nu gällande förutsättningar äro uppfyllda samt att av den åkerareal, som innehaves av de jordbrukare vilka deltagit i den gemensamma maskinanvändningen, minst 65 procent tillhöra brukningsdelar med högst 20 hektar åker, dock att bidrag må utan hinder därav beviljas, därest lantbruksstyrelsen för särskilt fall efter prövning av omständigheterna så finner skäligt. Detta innebär, att avgörande för rätten att erhålla bidrag blir, om jordbruk med högst 20 hektar åker utgjort minst 65 procent av de brukningsdelar, som under lånetiden deltagit i den gemensamma maskinanvändningen. Avgörande är således icke hur många timmar de för lånedmedlen anskaffade maskinerna använts å större eller mindre brukningsdelar.

I några av yttrandena över jordbrukskommitténs förslag har uttalats, att det i vissa fall för jordbrukare, som ämna gemensamt anskaffa och använda jordbruksmaskiner, skulle kunna ställa sig fördelaktigare att upptaga lån i enskild kreditinrättning än att söka lån från jordbrukets maskinlånefond, därest icke vid lån från denna fond statsbidrag lämnades till återbetalning av lånet. En sådan utveckling hindras emellertid på ifrågavarande område av att bidragsrätten är knuten till lån från staten. Det synes därför böra tagas i övervägande, huruvida icke den gemensamma maskinanvändningen skulle kunna ytterligare främjas genom att statsbidrag lämnas jämväl till återbetalning av lån, som i enskild kreditinrättning upptagits för anskaffande av maskiner, avsedda att gemensamt användas av flera jordbrukare. Samtidigt skulle erhållas kontroll över att den gemensamma maskinanvändning, som grundar sig å lån från enskild kreditinrättning, utövas på lämpligt sätt.

Liksom i fråga om bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånefond bör bidrag till återbetalning av lån i enskild kreditinrättning ifrågakomma endast, då lånet upptagits för anskaffande av jordbruksmaskin, avsedd att gemensamt användas av flera jordbrukare, eller tvättmaskin, avsedd att gemensamt användas av personer, vilka till minst 80 procent utgöras av jordbrukare.

För erhållande av statsbidrag till återbetalning av sådant lån i enskild kreditanstalt synas i övrigt böra uppställas samma villkor, som enligt vad jag förut förordat böra gälla i fråga om rätten att erhålla bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånefond. Detta innebär bland annat, att bidrag till återbetalning av lån i enskild kreditinrättning bör beviljas

endast under förutsättning, att maskinanskaffningen befunnits ändamålsenlig och inköpspriset skäligt samt att den gemensamma maskinanvändningen pågått under ungefär lika lång tid, som stipulerats ifråga om lån från maskinlånefonden. För att antalet lån och deras storlek samt därmed bidragsbehovet skall kunna överblickas torde därjämte böra fordras, att ansökan om bidrag skall göras i samband med att lån sökes i den enskilda kreditinrättningen.

Bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånefond utgår med 20 procent av lånets ursprungliga kapitalbelopp, vilket enligt gällande bestämmelser icke må utgöra mer än 80 procent av köpeskillingen för den maskin, till vars förvärvande lånet är avsett att användas. Detta innebär, att bidraget kan uppgå till högst 16 procent av köpeskillingen. Någon ändring härutinnan är icke åsyftad utom för det fall som avses i lantbruksstyrelsens och egnahemsstyrelsens föreliggande förslag, vartill jag i det följande återkommer. Eftersom lån för anskaffande av jordbruks- och tvättmaskiner i enskild kreditinrättning kan upptagas intill hela köpeskillingen för maskinerna, skulle, därest statsbidraget till lånets återbetalning under alla förhållanden bestämdes till 20 procent av lånets ursprungliga kapitalbelopp, ett betydligt större bidrag kunna erhållas vid lån i enskild kreditinrättning än vid lån från jordbrukets maskinlånefond. Det torde därför vara erforderligt att föreskriva att bidrag till återbetalning av lån i enskild kreditinrättning icke må överstiga 16 procent av köpeskillingen för den maskin, till vars förvärvande lånet använts.

Jag finner mig således böra föreslå, att till återbetalning av lån, som i enskild kreditinrättning upptagits för anskaffande av jordbruksmaskin, avsedd att gemensamt användas av flera jordbrukare, eller tvättmaskin, avsedd att gemensamt användas av personer, vilka till minst 80 procent utgöras av jordbrukare, må under enahanda villkor, som förordats beträffande rätten att erhålla bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånefond, lämnas statsbidrag med belopp, motsvarande 20 procent av lånets ursprungliga kapitalbelopp, dock icke överstigande 16 procent av köpeskillingen för den maskin, till vars förvärvande lånet använts. Det torde få ankomma på lantbruksstyrelsen att bevilja ifrågavarande bidrag.

Den hittills inom landet bedrivna nyodlings- och stenröjningsverksamheten med maskinella hjälpmedel har givit värdefulla lärdomar för verksamhetens framtida bedrivande. Även om nyodlingsverksamheten på grund av de ogynnsamma betingelserna hittills lämnat ett mindre tillfredsställande resultat, framgår det dock av den av lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen verkställda utredningen, att med tillgång till ändamålsenliga maskiner och redskap samt lämpligt drivmedel bättre resultat kan uppnås. I allt fall komma sådana maskiner och redskap att stå till buds under fredliga förhållanden. I fråga om stenröjning har det visat sig, att sedan numera de använda maskinerna förbättrats och personalen blivit inarbetad ett gott arbetsresultat erhållits. Då ändamålsenliga maskiner för stenröjning sålunda finnas till-

gängliga samt tillgång på lämpliga maskiner för nyodling torde finnas inom en ej alltför avlägsen framtid, synes anledning ej föreligga att, såsom i vissa yttranden över ämbetsverkens förslag förordats, till en början begränsa det statliga stödet för ifrågavarande verksamhet till att avse ytterligare undersökningar rörande lämpligaste maskiner, redskap och arbetsmetoder i anslutning till fortsatt försöksverksamhet i relativt stor skala. Jag torde i detta sammanhang få erinra om att i förenämnda proposition nr 37 framlagts förslag om inrättande av ett jordbrukstekniskt forskningsinstitut, å vilket bör ankomma att i den mån så visar sig erforderligt eller önskvärt företaga undersökningar å hithörande område.

Såsom lantbruksstyrelsen och egnahemsstyrelsen föreslagit, synes det statliga stödet för ifrågavarande verksamhet lämpligen böra lämnas genom att sådana ändringar vidtagas i bestämmelserna om lån från jordbrukets maskinlånepfond, att lån kunna beviljas intill hela kostnaden för inköp av jordbruksmaskiner, avsedda att användas i företrädesvis till förstärkning av ofullständiga jordbruk bedriven verksamhet för nyodling och stenröjning.

Dylika lån skola enligt min mening i överensstämmelse med förslaget i första hand kunna utlämnas till hushållningssällskapen för att av dem användas till maskinell nyodlings- och stenröjningsverksamhet i egen regi, men hushållningssällskapen böra därjämte ha rätt att, där så finnes lämpligt, anförtro verksamheten åt särskilda för ändamålet bildade föreningar, vilka böra omfatta ett hushållningssällskaps hela verksamhetsområde eller viss del därav. Såsom i några yttranden föreslagits, synes enskild person eller enskilt företag, som ämnar bedriva verksamhet av här ifrågavarande slag och som erhållit auktorisation av hushållningssällskap, böra i fråga om lånebeloppets storlek jämföras med av hushållningssällskap auktoriserad ekonomisk förening.

I samband med ansökan om lån böra hållbara driftkalkyler framläggas. I övrigt torde den särskilda förmån, som enligt vad jag förordat skall kunna beviljas för nyodlings- och stenröjningsverksamhet, icke böra inverka på stipulerade lånevillkor. Således skall bidrag till återbetalning av lån kunna beviljas i enlighet med därför gällande bestämmelser.

Det torde vara uppenbart, att vid en verksamhet av ifrågavarande art, beträffande vilken större erfarenhet saknas, det måste vålla svårigheter att ange närmare riktlinjer för verksamhetens organisation och bedrivande. I stort sett finner jag mig emellertid kunna ansluta mig till vad i dessa hänseenden uttalats i lantbruksstyrelsens och egnahemsstyrelsens förslag.

Vad angår det understöd, som vid nyodling och stenröjning med maskinella hjälpmedel bör lämnas de enskilda jordbrukarna, finner jag i likhet med ämbetsverken, att detta stöd liksom hittills bör lämnas från anslaget till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. Har vid utförande av nyodling eller stenröjning med maskinella hjälpmedel bidrag från detta anslag beviljats, bör bidragstagaren såsom ämbetsverken förordat antingen kontant lämna ersättning enligt fastställd taxa eller också lämna fullmakt, vilken berättigar den som handhar den maskinella verksamheten att lyfta

ersättningen hos vederbörande hushållningssällskap. I vissa fall kan det emellertid vara önskvärt att arbetet utföres redan innan eventuellt bidrag hunnit beviljas eller ens sökts. Såsom ämbetsverken förordat, bör arbetsförmannen då kunna låta verkställa arbetet, varefter den som fått arbetet utfört inkommer med ansökan om statsbidrag. Den som verkställt arbetet får sedan möjlighet att erhålla betalning för arbetet ur det bidrag som i vanlig ordning kan komma att beviljas. Därest vederbörande icke finnes berättigad till bidrag, har han att betala det utförda arbetet enligt gällande taxa, såvida icke den mark, varå arbetet utförts, kan anses behövlig för att underlätta en ändamålsenlig arrondering av närliggande jordbruksfastigheter, i vilket fall kan övervägas om det icke vore lämpligt att egnahemsorganisationen inköpte området i fråga. Av skäl som ämbetsverken anfört torde däremot icke vara lämpligt att införa en sådan anordning, att vederbörande arbetsförman skulle kunna bevilja preliminära bidrag i form av naturaprestation.

Vad här nu förordats torde icke föranleda ändring av gällande bestämmelser angående bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. Däremot synes böra tagas i övervägande om icke, såsom i åtskilliga yttranden över ämbetsverkens förslag förordats, sådana ändringar böra vidtagas i nämnda bestämmelser, att högre belopp än 800 kronor må vid nyodling eller stenröjning med maskinella hjälpmedel på en gång tilldelas en och samma person. För att uppnå större koncentration av nyodlings- och stenröjningsverksamheten och därmed minskning av den kostnad och tidsförlust, som måste uppstå vid förflyttning av maskinerna, ha ämbetsverken förordat en enhetlig och noggrann planläggning av arbetet. Det är emellertid icke uteslutet, att en och samme bidragsberättigade jordbrukare kan inneha så stor sammanhängande areal odlings- eller stenröjningsvärd jord, att den nu gällande 800-kronorsgränsen måste överskridas, därest bidrag på en gång skulle beviljas för nyodling eller stenröjning av ett eljest till storleken skäligt område. För att till fullo kunna utnyttja bidragsmöjligheterna skulle jordbrukaren då vara nödsakad att uppdelas odlings- eller stenröjningsarbetet på flera år, varigenom oekonomiska transporter av maskinerna skulle framtvängas. Jag finner mig med hänsyn härtill böra föreslå, att sådan ändring vidtages i bestämmelserna angående bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m., att ett högre sammanlagt belopp än 800 kronor må kunna på en gång beviljas en och samma person, när vid utförande av nyodling eller stenröjning med maskinella hjälpmedel särskilda skäl därtill föranleda.

Med hänsyn till den ökade efterfrågan å lån från jordbrukets maskinlånefond, som varit rådande under de senaste åren, och i betraktande av storleken av de för utlåning disponibla medlen har lantbruksstyrelsen i sina förut omförmälda skrivelser den 31 augusti 1944 funnit sig böra föreslå ett kapitaltillskott till fonden av 2 000 000 kronor. I avvaktan på erfarenheter rörande den inverkan på efterfrågan å lån från fonden, som kan föranledas av det av mig förordade förslaget att lämna statsbidrag till återbetalning av för ifrågavarande ändamål i enskild kreditinrättning upptagna lån, finner

jag mig böra biträda detta lantbruksstyrelsens förslag. Vid upptagande av nyodling och stenröjning med maskinella hjälpmedel enligt här förut av mig angivna riktlinjer synes emellertid en ytterligare förstärkning av jordbrukets maskinlånefond vara erforderlig. Ehuru det givetvis är vanskligt att uppskatta den ökning i medelsåtgången, som denna verksamhet kan komma att medföra, finner jag mig kunna biträda lantbruksstyrelsens och egnehemsstyrelsens beräkning att fondkapitalet med hänsyn till ifrågavarande verksamhet bör ökas med 1 000 000 kronor. Det erforderliga kapitaltillskottet till fonden utgör således sammanlagt 3 000 000 kronor.

Enligt riksdagens medgivande må Kungl. Maj:t för år 1945 bevilja statsanslag intill 2 500 000 kronor för utlämnande av statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. Därest den av mig förordade verksamheten för nyodling och stenröjning med maskinella hjälpmedel genomföres, synes emellertid detta belopp böra ökas. Under det första budgetåret efter verksamhetens igångsättande torde det ökade medelsbehovet kunna uppskattas till 2 000 000 kronor. Bidragstilldelningen för år 1946 bör således beräknas till 4 500 000 kronor. Enär de för visst år beviljade bidragen såsom regel icke under samma år i sin helhet tagas i anspråk, torde anslaget till detta ändamål för budgetåret 1945/46 icke böra upptagas till högre belopp än 3 000 000 kronor.

Med anledning av de i några yttranden över jordbrukskommitténs förslag uttalade önskemålen, att sådana ändringar måtte vidtagas i bestämmelserna om lån från jordbrukets maskinlånefond, att lån för anskaffande av tvättmaskiner skulle kunna beviljas i större utsträckning än nu är möjligt, vill jag här erinra om att, såsom i årets statsverksproposition angavits (IX H. T. p. 158), särskild proposition angående bidrag för anläggande av gemensamma tvättinrättningar å landsbygden torde komma att framläggas för riksdagen. Det i två yttranden framförda förslaget att utsträcka lånemöjligheterna att avse även andra maskiner än jordbruks- och tvättmaskiner synes icke i detta sammanhang böra upptagas till övervägande. För att kunna taga ståndpunkt till detta förslag torde det vara nödvändigt med närmare utredning av frågan. Icke heller synas de i vissa yttranden berörda frågorna om hushållningssällskapens organisation och särskilda statsbidrag till sällskapen för de ändamål, varom nu är fråga, böra lämpligen här upptagas till behandling.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan riksdagen fattat beslut i förevarande ärende, utfärda erforderliga bestämmelser i ämnet »

Utskottet.

I föreliggande proposition föreslås åtgärder för att dels organisera gemensam användning av jordbruksmaskiner genom upprättande av maskincentraler som kunna tillhandahålla ett flertal maskiner av olika slag dels ock åstadkomma en utvidgad nyodlings- och stenröjningsverksamhet med anlitande av maskinella hjälpmedel. Då ifrågasatta rationaliseringsåtgärder så-

lunda taga sikte på ökad maskinanvändning inom jordbruket, synes det utskottet lämpligt att — såsom föreslagits i propositionen — vidtaga ändringar i bestämmelserna rörande användningen av jordbrukets maskinlånefond så att lån må kunna utlämnas för härav föranledda maskininköp.

Frågan om vem som skall kunna vara ägare av en maskincentral har givit upphov till olika meningar. Departementschefen har i likhet med förslagsställaren, 1942 års jordbrukskommitté, utgått ifrån att såväl ekonomisk förening som bolag eller enskild person bör kunna uppträda såsom maskinhållare och erhålla lån från maskinlånefonden för inköp av maskiner. De skäl som i propositionen anförts till stöd för denna ståndpunkt synas utskottet förtjäna sådant beaktande att utskottet icke kan biträda motionen II: 452, däri påyrkats att lånemöjligheten skulle begränsas till ekonomisk förening med jordbrukare såsom delägare.

Lån för inköp av maskiner för nyodlings- och stenröjningsverksamhet skola enligt departementschefens förslag i första hand utlämnas till hushållningssällskapen för att av dem användas till sådan maskinell verksamhet i egen regi. Med hänsyn härtill har i motionen II: 453 hemställts att hushållningssällskapen måtte tilldelas statsbidrag för bestridande av deras kostnader för ledningen av ifrågavarande verksamhet. Enligt utskottets mening torde ifrågavarande arbetsbelastning för hushållningssällskapen åtminstone till en början knappast komma att bliva så betungande att dylikt bidrag kan anses vara påkallat. Såsom departementschefen anført torde för övrigt detta spörsmål icke lämpligen böra upptagas till behandling i förevarande sammanhang. Någon riksdagens åtgärd bör därför motionen icke föranleda.

De av departementschefen tillstyrkta ändringarna i bestämmelserna för lån från maskinlånefonden samt bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk synas utskottet vara ändamålsenligt utformade, varför desamma tillstyrkas.

För att väcka intresse för bildandet av maskincentraler avses att till billigt pris tillhandahålla en genom jordbrukstekniska föreningens försorg utarbetad handledning om organisationen och skötseln av maskincentraler samt om gemensam maskinanvändning överhuvud taget. I anledning härav föreslås i propositionen att föreningen skall äga disponera ett belopp av 6 000 kronor ur det för budgetåret 1944/45 i riksstaten upptagna anslaget Bidrag till jordbrukstekniska föreningen: Särskilda undersökningar. Vad beträffar i propositionen i övrigt framställda anslagsäskanden så har departementschefen räknat med ökat behov av lånemedel från maskinlånefonden samt tillstyrkt ett kapitalökningsanslag till fonden av 3 000 000 kronor. I anslutning till förslaget om en utökning av nyodlings- och stenröjningsverksamheten föreslås att bidragstilldelningen till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. för år 1946 höjes från 2 500 000 till 4 500 000 kronor samt att anslaget till ändamålet för budgetåret 1945/46 uppföres med förslagsvis 3 000 000 kronor. Ifrågavarande beräkningar av medelsbehoven för här angivna ändamål ha icke föranlett erinran från utskottets sida.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må

1) medgiva, att ändringar vidtagas i bestämmelserna angående lån från jordbrukets maskinlånefond samt bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med de av departementschefen angivna grunderna:

2) medgiva, att av det för budgetåret 1944/45 å riksstaten upptagna anslaget Bidrag till jordbrukstekniska föreningen: Särskilda undersökningar ett belopp av 6 000 kronor må disponeras för utarbetande av en handledning angående gemensam maskinanvändning;

3) till *Jordbrukets maskinlånefond* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor;

4) medgiva, att Kungl. Maj:t må för år 1946 bevilja statsanslag intill 4 500 000 kronor för utlämnande av statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m.;

5) till *Grundförbättringar: Bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av 3 000 000 kronor;

B. att motionerna II:452 och II:453 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 juni 1945.

På jordbruksutskottets vägnar:

ABEL ANDERSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit

från första kammaren: herrar *Carl Edmund Eriksson, Gabrielsson, Anderberg, Dahlström, Svedberg, Bror Nilsson, Hagman* och *Sundelin*; samt

från andra kammaren: herrar *Andersson i Löbbo, Carlström, Larsson* i Karlstad, *Jacobson* i Vilhelmina, *Andersson* i Hedensbyn, *Jonsson* i Järvsand, *Karlsson* i Stuvsta och fru *Eriksson*.

Reservat ion

av herrar *Jonsson* i Järvsand och *Karlsson* i Stuvsta, vilka ansett att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

»I föreliggande proposition — — — (lika med utskottet) — — — inköp av maskiner. I motionen II: 452 har, med instämmande i ett uttalande av Riksförbundet landsbygdens folk, påyrkats att statliga lån och bidrag endast måtte utgå till maskincentral, ägd av ekonomisk förening med jordbrukare som delägare. De skäl som anförts till stöd för motionärernas uppfattning synas utskottet förtjäna allvarligt beaktande. Risker för att obehörigt kapital kan komma att få stort inflytande över det mindre jordbrukets produktionsmedel via ifrågavarande maskincentraler, finner utskottet böra bjuda att från statliga lån och bidrag utestänga annan maskincentral än sådan som äges av förening av jordbrukare. Enligt utskottets mening har jordbrukarnas ekonomiska föreningsrörelse visat sig kunna organisera rationella och välskötta företag av vitt skilda slag. I enlighet med det anförda kan utskottet icke biträda departementschefens ståndpunkt att ifrågavarande låne- och bidragsmöjligheter böra utsträckas till att gälla även bolag eller enskilda personer, vilka kunna komma att uppträda såsom ägare av maskincentraler.

Lån för inköp — — — (lika med utskottet) — — — anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må i anledning av förevarande proposition och med bifall till motionen II: 452.

1) medgiva, att ändringar vidtagas i bestämmelserna angående lån från jordbrukets maskinlånefond samt bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med de av utskottet angivna grunderna;

2) medgiva, att av det för budgetåret 1944/45 å riksstaten upptagna anslaget Bidrag till jordbrukstekniska föreningen: Särskilda undersökningar ett belopp av 6 000 kronor må disponeras för utarbetande av en handledning angående gemensam maskinanvändning;

3) till *Jordbrukets maskinlånefond* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor;

4) medgiva, att Kungl. Maj:t må för år 1946 bevilja statsanslag intill 4 500 000 kronor för utlämnande av statsbidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m.;

5) till *Grundförbättringar: Bidrag till förstärkning av ofullständiga jordbruk m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett *förslagsanslag* av 3 000 000 kronor;

B. att motionen II: 453 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.»